

Kvinns pret Franciju (*Quinn v. France*)

1995. gada 22. marts

Eiropas Cilvēktiesību konvencijas

5. pants

Tiesības uz brīvību un drošību

1. Ikvienam cilvēkam ir tiesības uz brīvību un drošību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot sekojošos gadījumos un likumā noteiktā kārtībā:
 - a) ja kāda persona tiek likumīgi ieslodzīta uz kompetentas tiesas sprieduma pamata;
 - b) ja kāda persona tiek likumīgi aizturēta vai apcietināta par nepakļaušanos likumīgam tiesas nolējumam, vai lai nodrošinātu jebkuru likumā paredzētu pienākumu izpildi;
 - c) ja kāda persona tiek likumīgi aizturēta vai apcietināta ar nolūku nodot viņu kompetentām tiesībsardzības iestādēm, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir pārkāpusi likumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt likumpārkāpumu vai nepieļaut viņas bēgšanu pēc likumpārkāpuma izdarīšanas;
 - d) ja likumīgi tiek aizturēts nepilngadīgais vai nu pāraudzināšanas nolūkā, vai lai nodotu viņu kompetentām tiesībsardzības iestādēm;
 - e) ja likumīgi tiek aizturētas personas ar nolūku aizkavēt infekcijas slimību izplatīšanos, vai garīgi slimas personas, alkoholiķi vai narkomāni, vai klaidoņi;
 - f) ja likumīgi tiek aizturēta vai apcietināta kāda persona ar nolūku neļaut šai personai nelikumīgi ieceļot valstī, vai ja attiecībā pret kādu personu tiek veiktas darbības ar nolūku šo personu deportēt vai izraidīt no valsts.
2. Ikviena aizturēta persona nekavējoties jāinformē viņai saprotamā valodā par aizturēšanas iemesliem un par jebkuru šai personai izvirzīto apsūdzību.
3. Jebkura persona, kas aizturēta vai apcietināta saskaņā ar šī panta 1.c. apakšpunktu, ir nekavējoties nododama tiesnesim vai citai amatpersonai, kura saskaņā ar likumu ir pilnvarota realizēt tiesu varu, un ir pakļaujama tiesas procesam saprātīgās laika robežās vai līdz tiesas procesam atbrīvojama. Atbrīvot var ar nosacījumu, kas nodrošina personas ierašanos tiesā.
4. Jebkura persona, kurai aizturot vai apcietinot atņemta brīvība, var griezties tiesā, kas nekavējoties lemj par viņas aizturēšanas likumīgumu un nolemj viņu atbrīvot, ja aizturēšana nav bijusi likumīga.
5. Ikvienai personai, kas aizturēta vai apcietināta pretēji šī panta nosacījumiem, ir jābūt nodrošinātām tiesībām uz kompensāciju.

Lietas būtība: jautājums par tiesībām uz tiesas procesu saprātīgās laika robežās.

Amerikas pilsonis Tomass Kvinns tika aizturēts 1988.gada 1.augustā, kad pie viņa atrada divas viltotas Grieķijas pilsoņu pases. Viņš tika apsūdzēts krāpšanā, vairākos noziegumos par vērtspapīru izdošanu un par pārvaldes dokumentu

viltosanu. Tūlīt pēc aizturēšanas prasītājs tika ievietots Parīzes Santé cietumā. Trīs reizes tiesnesis pagarināja apcietinājuma termiņu, katru reizi par 4 mēnešiem, pamatojot to ar nepieciešamību nodrošināt apsūdzētā ierašanos tiesā, tā kā viņam bija vairākas dzīvesvietas ārpus Francijas robežām un aizturēšanas laikā pie viņa tika atrastas viltotas pases.

Kvinns Parīzes apelācijas tiesā iesniedza apelācijas sūdzību par 1989.gada 20.jūlija spriedumu, ar kuru kārtējo reizi tika pagarināts viņa apcietinājuma termiņš. 1989.gada 4.augustā Apelācijas tiesa pieņēma spriedumu viņu nekavējoties atbrīvot. Tajā pašā dienā tiesnesis, kurš izskatīja lietu Šveicē, pieprasīja Francijas prokuratūrai apcietināt prasītāju, lai nodrošinātu viņa izdošanu Šveices varas iestādēm.

1990.gada 14.martā tika nolemts prasītāju izdot, un šo lēmumu 1992.gada janvārī akceptēja arī pēdējās instances tiesa. 1991.gada 10.jūlijā prasītājs tika notiesāts Kriminālajā tiesā, un 1992.gada 29.septembrī, pēc soda izciešanas Francijā, viņš tika izdots Šveicei.

Kvinns Eiropas Cilvēktiesību komisijā (turpmāk - Komisija) griezās 1991.gada 17.jūlijā. Prasītājs apgalvoja, ka viņš esot patvaļīgi turēts apcietinājumā no 1989.gada 4.augusta, lai prokuratūra iegūtu laiku nolūkā panākt viņa izdošanu, tādējādi nepieļaujot lēmumu par prasītāja tūlītēju atbrīvošanu, kurš tika pieņemts tās pašas dienas rītā Apelācijas tiesas apsūdzību palātā. Viņa apcietināšana, gaidot izdošanu, bija izraisījusi kopējā apcietinājuma termiņa pagarināšanos.

1993.gada 8.janvārī Komisija atzina pieteikumu par pieņemamu izskatīšanai. Tiesa atzina, ka lēmuma izpildes aizkavēšana par aizturētā atbrīvošanu bijusi nesaprotama. Tā piezīmēja, ka prasītājs palicis apcietinājumā vēl 11 stundas pēc Apsūdzību palātas lēmuma par tūlītēju atbrīvošanu, nepaziņojot viņam lēmumu un neko nedarot, lai to izpildītu. Kvinna ilgstošais apcietinājums, sākot ar 1989.gada 4.augustu, katrā ziņā nav attaisnojams ar 5(1).panta (c) apakšpunktu vai ar kādu citu šī panta punktu. Tiesa vienbalsīgi nolēma, ka šajā lietā nav bijis 5(3).panta pārkāpuma, bet gan noticis 5(1).panta pārkāpums. Tiesa nosprieda, ka apcietinājums, gaidot izdošanu, ir attaisnojams ar ECK 5(1).panta (f) apakšpunktu. Tomēr Tiesa atzīmēja, ka prasītāja apcietinājuma termiņš, gaidot izdošanu, bijis neparasti ilgs. Gaidītās izdošanas dēļ apcietinājumā viņš atradās no 1989.gada 4.augusta līdz 1991.gada 10.jūlijam, t.i. gandrīz divus gadus. Pēc tam līdz 1992.gada 24.septembrim viņš izcietā Parīzes Apelācijas tiesas piespriesto brīvības atņemšanas sodu, tad tika izdots Šveices varas iestādēm, izpildot 1991.gada 24.janvāra spriedumu. No ECK 5(1).panta (f) apakšpunkta teksta izriet, ka brīvības atņemšana saskaņā ar šo apakšpunktu ir attaisnojama tikai izraidīšanas darbību veikšanas laikā. Tādējādi gadījumā, ja šādas darbības netiek veiktas ar pietiekamu uzcītību, apcietinājums vairs nevar tikt attaisnots ar 5(1).panta (f) apakšpunktu. Tiesa atzīmēja, ka dažādos lēmuma par izdošanu pieņemšanas posmos tika pieļauti termiņu pārkāpumi, kas ir pietiekami, lai kopumā šis laiks būtu pārmērīgi ilgs: pirmais lēmums tika pieņemts 1989.gada 2.novembrī - trīs mēnešus pēc viņa apcietināšanas. Lēmums par izdošanu netika pieņemts līdz 1991.gada 24.janvārim, t.i., 10 mēnešus pēc aizturētajam labvēlīgā Apsūdzību palātas lēmuma pieņemšanas. Līdzekļi, kurus Kvinns izmantoja sevis aizstāvībai, šajā laika periodā būtiski neaizkavēja lietas gaitu. Tā kā apcietinātā izdošana

Šveices varas iestādēm tika atlikta saskaņā ar Eiropas konvencijas Par izdošanu 19(1).pantu, un ņemot vērā, ka šajā laikā tika izskatīta krimināllieta Francijā, tad apcietinājums, gaidot izdošanu, ilga līdz 1991.gada 10.jūlijam. Tiesas kompetencē nav jautājuma izlemšana par to, kādi pasākumi attiecīgajām valsts institūcijām būtu veicami šādos apstākļos, lai nodrošinātu, ka apcietinājums, gaidot izdošanu, kurš jau ieilgst ilgāk par saprātīgu apcietinājuma laiku, neturpinātos vēl ilgāk par 1991.gada 24.janvāri, it īpaši, paturot prātā faktu, ka šāds apcietinājums nevar tikt samazināts, ņemot vērā Francijā piespriesto cietumsodu.

Attiecīgi 5(1).panta pārkāpums ir noticis arī šajā punktā. Kvinns sūdzējās arī par kopējā pirmstiesas aizturēšanas laika ilgumu.

Vērā būtu jāņem vienīgi prasītāja apcietinājums Francijā ierosinātās krimināllietas sakarā. Par atskaites punktu tajā ņemts prasītāja aizturēšanas datums. Savukārt tā beigu punkts bija datums, kurā tika pieņemts lēmums par viņa atbrīvošanu. Tā kā kopumā šis laiks nepārsniedza gadu, tad to nevar uzskatīt par pārmērīgi ilgu.

Attiecīgās valsts iestādes nebija rīkojušās nevērīgi. Tādējādi šajā lietā nav pārkāpumu. Tā kā jau tika noskaidrots, ka nav pierādījumu, lai pamatotu sūdzību par procesuāliem pārkāpumiem, Tiesa neuzskatīja par nepieciešamu pārbaudīt šos pašus faktus no ECK 18.panta viedokļa.

Kas attiecas uz ECK 50.panta piemērošanu, tad Francijas valdības pārstāvis pauda viedokli, ka panta pārkāpuma atzīšana vien būs pietiekama kompensācija par morālo kaitējumu.

Kvinns savukārt apgalvoja, ka viņš apcietinājumā pavadījis 18 mēnešu ilgāk, nekā tas bija likumīgi pieļaujams. Par katru nelikumīgā apcietinājumā pavadīto mēnesi viņš pieprasīja kompensāciju 100 000 Francijas franku (turpmāk - FRF) apmērā. Komisijas pārstāvis uzskatīja, ka prasītājam pienākas taisnīga kompensācija, taču tās apmērus neminēja. Tiesa par ilgstošo apcietinājumu piesprieda prasītājam 10 000 FRF, bet par pārmērīgo apcietinājuma laiku, gaidot izdošanu - 50 000 FRF. Bez tam Kvinns pieprasīja summu 362 000 FRF apmērā, lai segtu nacionālo tiesu izdevumus un 285 000 FRF izdevumiem, kas radušies griežoties Komisijā un Tiesā. Francijas valdība šīs prasības uzskatīja par pārmērīgām, savukārt Komisijas pārstāvis savu viedokli nedarīja zināmu. ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju un tiesu precedentus, Tiesa nosprieda samaksāt Kvinnam 150 000 FRF zaudējumu atlīdzināšanai un izdevumu segšanai.

Izskatot lietu, Tiesa balstījās uz šādiem tiesas precedentiem: *De Vilde, Oms un Versips pret Beļģiju* (*De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium*), 18.06.1971; *Van der Lērs pret Nīderlandi* (*Van der Leer v. the Netherlands*), 21.02.1990; *Vasinks pret pret Nīderlandi* (*Wassink v. the Netherlands*), 27.09.1990.